

Africký roh: vnitřní vývoj a mezinárodní souvislosti

08.března 2007 Eduard Hulicius

Čtyři státy, nacházející se na území tzv. Afrického rohu, rozpoznatelného východního cípu Afriky, se čím dál víc dostávají do pozornosti světových médií, a tedy i jejich západních konzumentů. Ať jde o války či přírodní neštěstí, přitahují Somálsko, Etiopie, Džibutsko a Eritrea všechny hrůzy apokalypsy. Tyto čtyři státy přitom představují zajímavou reprezentativní sbírku, postihující bezmála všechny modely vnitřního (ne)uspořádání, které lze nalézt na zbytku černého kontinentu.

Dominantní stát oblasti, federální a křesťanská Etiopie, přechází od Mengistovy socialistické diktatury svržené Etiopskou lidovou revoluční frontou (ERLP) roku 1991 k relativní demokracii. Tento přechod je komplikován svárem s Eritreí, nezávislou od roku 1991. V letech 1998–2000 byla mezi těmito státy válka.

Volby v roce 2005 byly pod dohledem mezinárodních organizací, které své zprávy uzavřely kriticky – zpráva pozorovatelské mise EU zhodnotila volby jako neplnící mezinárodní principy opravdu demokratických voleb. Další pozorovatelé vypočetli stovky nepravostí ve volebních místnostech (v 482 volili lidé bez prokázání totožnosti, ve 30 se během sčítání hlasů úmyslně zhaslo světlo atd.).

Ve volbách s přehledem zvítězila koalice čtyř regionálních stran – ERLP, se ziskem 327 z 526 křesel. Jednací řád etiopského parlamentu, který umožňuje jakoukoli aktivitu pouze v případě podpory nadpoloviční většiny poslanců, úspěšně anuluje činnost opozice. Zajímavostí je velké zastoupení žen. Mezi poslanci ERLP je 107 žen, celkem jich je v parlamentu 116.

Po volbách následovaly dvě vlny masových protestů – v červnu a listopadu roku 2005. Vláda ERLP však velmi tvrdě demonstrace potlačila.

Zatímco vnitřní situace je tedy relativně klidná, musí se Etiopie v rámci ochrany vlastního území angažovat v zahraničních konfliktech. Vedle přetrvávající „podivné války“ na hranici s Eritreou jde především o Somálsko.

Eritrea: stát ve stavu stanného práva

Eritrea, nejmladší africký stát, je od roku 1991, kdy ovládly rebelské síly Eritrejské lidové osvobozené fronty (EPLF) většinu území, pod vládou „přechodné vlády“ EPLF, vedené Isaiihem Afewerkim, bývalým vojenským velitelem. EPLF přijala jméno Lidová fronta pro demokracii a spravedlnost a sepisuje novou ústavu. Vláda je založena na vojenské podstatě EPLF a Eritrea je kasárenským, velmi dobře vyzbrojeným státem ve stavu stanného práva. Vnitřní rozdíly mezi většinovými muslimy a menšinovými křesťany, či mezi devíti etnickými skupinami, jsou pod pokličkou vojenské vlády nezřetelné.

Hlavní zahraničněpolitický problém Eritree je dán faktem, že 912 km dlouhá hranice s nepřátelskou Etiopií není oficiálně demarkována.

Džibutsko sídlem vojenských základen

Džibutsko je v porovnání se svými sousedy trpaslíkem. Vládla v něm od získání nezávislosti v roce 1977 jediná strana - Lidové pokrokové hnutí etnika somálských Issů, v letech 1981 až 1999 jediná povolená strana. V roce 1991 vypukla krátká občanská válka s Frontou za nastolení jednoty a demokracie menšinového, během koloniální éry protěžovaného kmene Afarů. Od roku 1994 obě etnika a strany spolupracují, ustanovil se model rozdělení moci - prezidentem je představitel Issů, premiérem Afar.

Rozhodující vliv na situaci v Džibutsku má přítomnost významných vojenských základen Francie a USA.

Stability se od roku 1991, kdy byla svržena socialistická diktatura Siada Barrého, nedostává sousednímu Somálsku. Místní populace je roztržena na řadu bojových klanů. Až do poslední doby neměl výrazný vliv prvek islámu. Od roku 1995, kdy se ze země stáhly poslední oddíly modrých přileb, existovala v Somálsku zvláštní situace - přes faktickou anarchii a absenci centrální vlády se vytvořila částečná stabilita.

Perspektiva federace pro Somálsko

V roce 2000 byla v Džibuti vytvořena prozatímní vláda, jež se však v roce 2003 rozpadla. V roce 2004 byla vytvořena pod patronátem Keni nová vláda - o snaze co nejvíce zapojit co největší množství klanů vypovídá fakt, že tato vláda disponuje devadesátičlenným (!) kabinetem. Vláda je vytvořena na bázi federalismu - lze předpokládat, že v případě uklidnění situace vznikne na území Somálska volná federace.

Komplikace nastala v červenci 2006, kdy sdružení islámských kleriků a zahraničních bojovníků, tzv. Milice Islámských soudů, podezřele podobné afghánskému Talibanu, ovládly Mogadišo, dosud držené ve spárech mocných a nezávislých klanů. Islámské soudy rychle rozšiřovaly svou svrchovanost po jižním Somálsku, kde zaváděly striktní islamistický režim. Podezření na vliv organizace Al-Kajdá během léta roku 2006 vedlo USA k zorganizování spolupráce prozatímní vlády a Etiopie. Během vánočních prázdnin 2006 provedla etiopská armáda s podporou vzdušných sil USA bleskové tažení do srdce Somálska a zničila vládu Islámských soudů.

Dnes nelze předpovědět budoucí vývoj. Do Somálska je vyslána mise Africké unie a na jeho území budou operovat agenti západních velmocí, pátrající po agentech Al-Kajdy. Etiopie bude pozorně sledovat situaci.